

Laima Andrikienė apie santykius su Rusija: kai diplomatiniai viražai neveikia

Ir Europos Parlamento – specialiai „Tremtiniui“

– Europa ir JAV, visas Vakarų pasaulis susiduria su problema – Rusijos propaganda. Kokius sprendimo būdus matote?

– Pirmiausia turime problemą ne tik su Rusijos propaganda, bet ir su agresyvia Rusija, dominavimo pasaulyje siekiančiu Kremliaus režimu. Tai turime ne tik suvokti, bet ir įvardyti. Santykiai su Rusija – tai tas atvejis, kai diplomatiniai viražai nepadeda, kai problemą išspręsti galima tik garsiai ją įvardijant ir imantis konkrečių veiksmų.

Visų pirma, Europos politiniai lyderiai – Europos Sajungos (ES) valstybių ir ES institucijų vadovai, ES diplomatine tarnyba, vadovaujama F. Mogherini – turi pripažinti grėsmę, kurią keilia V. Putino Rusija.

Agresyvūs Kremliaus veiksmai yra precedento neturintys istorijoje po Šaltojo karo. Nužudyta daugiau kaip 10 tūkstančių ukrainiečių, gynusių savo šalį nuo invazijos, įvykdyta pirmoji po Antrojo pasaulinio karo teritorijos aneksija Europoje panaudojant jégą, turiu galvoje Ukrainą, Krymą. Nuolat vykdomi kitų valstybių sienų ir oro erdvės pažeidimai, o mūsų Baltijos jūros regione tai tapo kone įprastu reiškiniu! Provokacija po provokacijos – ir mūsų tyla... Užsienio valstybių piliečių grobimai, precedento neturintis dezinformacijos naudojimas, politikų papirkinėjimas, tiesioginė finansinė ir logistinė parama ekstremistinėms ir sukarintoms grupuotėms, priešiškas kišimasis į demokratinius rinkimus ir nuolatiniai kibernetiniai išpuoliai – ir tai dar ne visas paveikslas!

Kalbant apie politikų papirkinėjimus,

prisiminkime kad ir Rusijos paramą Prancūzijos Nacionalinio fronto, Marine Le Pen rinkimams į Europos Parlamentą 2014 metais, šiais metais – paramą prorusiško Čekijos prezidento M. Zemano perrinkimui antrajai kadencijai, kitus pavyzdžius. Rusijos kišimasis į kitų valstybių rinkimus ir referendumus, negailint tam finansinių resursų, stebimas ne tik Europoje, bet ir JAV. JAV vyksta tyrimas, Europoje – jokių rimtų tyrimų, Lietuvoje – taip pat.

Išvada seniai yra aiški: mums Europoje būtina ištirti ir demaskuoti priešišką Rusijos veiklą, tai būtina daryti kiekvienoje šalyje. Net ir Vakarų Europos šalyse, kur buvo palyginti mažai suprantami Rusijos ardomieji metodai, šis supratimas auga.

Prieš keletą metų Europos valstybių lyderiai įpareigojo ES diplomatinę tarnybą sukurti kovos su Rusijos dezinformacijos kampanijomis padalinį, veikiantį ES lygiu, bet tame iki šiol darbavosi vos trys darbuotojai, ir tie patys buvo įdarbinti savo valstybių institucijose. Tokia situacija negali tapti, nes ji yra pavojinga, o mūsų elgesys yra vaiškas atvirai agresyvių Kremliaus veiksmų akivaizdoje. Kai kurių priemonių imtasi, finansavimas skirtas, padalinys bus sustiprintas, tačiau iki pakankamo veikimo lygio dar labai toli.

– Jus, ponia Laima, Rusija įtraukė į vadinamąjį „juodąjį sąrašą“, V. Putino valdomoje Rusijoje esate persona non grata (liet. nepageidaujamas asmuo). Jums neleidžiama atvykti į Rusijos Federaciją. Kaip vertinate ši žingsnį ir ar jis labai kenkia Jūsų veiklai?

– Esu ne vienintelė tame sąraše iš Europos Parlamento, esu geroje kompanijoje, kuria galiu tik didžiuotis. Į Rusiją poilsiauti nevažiuoju, verslo interesu ten neturiu, o sužinoti, kas vyksta Rusijoje šiamet yra aukštūjų technologijų, informacijos amžiuje galiu ir ten nevažiuodama. Įtraukimas į minėtą sąrašą tik rodo, kad Kremliai mano veikla labai nepatinka. Tai ir gerai, tai ir yra įvertinimas.

Paskutinį kartą Rusijoje lankiausi su Europos Parlamento Žmogaus teisių pakomitečio delegacija 2010 metais, kai vykome stebēti Michailo Chodorkovskio „teismo“ proceso. Kad tai buvo ne teismas, o tik jo karikatūra,

farsas, pasityciojimas iš teisingumo, buvo aišku. Mūsų tikslas buvo parodyti, kad Europa tai mato ir supranta, kad M. Chodorkovskis ir jo draugai – ne vieni kovoje už demokratiją, pilietines, žmogaus teises Rusijoje. Tą pačią dieną stebėjome ir opozicijos demonstraciją Maskvos Triumfo aikštėje, kur po susitikimo su mumis ten pat, aikštėje, Rusijos „specnazo“ buvo sulaikytas ir nežinoma kryptimi išvežtas vienas Rusijos opozicijos lyderių Borisas Nemcovas, po Kremliaus langais nužudytas 2015-aisiais...

Tuomet, 2010-aisiais, iš Maskvos skridome ir į Vladikaukazą, Beslaną, kur susitikau su 2004 metais ten įvykdytos kraupios tragedijos liudininkais, mokykloje gyvų sudegintų vaikų šeimų nariais, dalyvavau tų įvykių metinių minėjime. Beslane – taip pat kruvini Kremliaus pėdsakai.

Labai atidžiai stebiu įvykius Rusijoje, nes Rusija vykdo agresyvią politiką ne tik prieš Lietuvą, bet ir prieš visą Europos Sąjungą. Priešiška Rusijos propaganda mūsų, Lietuvos, atžvilgiu – tik maža dalis visoje didelėje dėlionėje. Europos Parlamente nuolat primeinu apie Kremliaus veiksmus ir neveniu tų veiksmų kritikos.

– Vis dažniau kalbama apie Europos kariuomenę arba aktyvesnį ES valstybių narių bendradarbiavimą gynybos srityje. Ar tai nebus tik lėšų švaistymas, nes gynybos funkcijas atlieka NATO?

– Iki šiol Europos Parlamente nebuvo skiriama pakankamai dėmesio ES saugumui ir gynybai. Buvo manoma, kad Rusijos atgrasymui Europoje pakanka NATO buvimo ir veiklos. Tačiau Rusijos agresija prieš Gruziją 2008-aisiais, Krymo aneksija ir karinė agresija prieš Ukrainą 2014-aisiais parodė mūsų saugumo architektūros trupamą. Pasitikėjimo Europos saugumu, pašonėje turint agresyvią Rusiją, nepriėdėjo ir D. Trumpo išrinkimas JAV prezidentu, ypač pirmieji naujojo prezidento veiksmai – kritika NATO, derybų su Europos Sajunga dėl laisvosios prekybos sutarties nutraukimas ir kt. Dabar ES saugumo ir gynybos klausimai yra vieni iš prioritetinių. Bendraja gynybos politika siekama ne pakeisti NATO, o NATO struktūroje sustiprinti Europos Sajungos ramstį. Kai Europos Sajunga turės koordinuotą gynybos politiką, mūsų saugumas mažiau

priklausys nuo administracijų kaitos Jungtinėse Valstijose, nuo JAV prezidento simpatijų ar flirto su Rusija. Net JAV sumažinus savo indėlį į NATO, ES nebūtų bejėgė.

Gal ir keista, bet iki šiol jokios rimtiesnės koordinacijos gynybos srityje tarp ES valstybių narių nebuvu. ES valstybės narės gynybai išleidžia palyginti daug: 2015 metais bendras visų ES valstybių narių gynybos biudžetas, tiksliau – gynybai skirtam lėšų suma sudarė 203 milijardus eurų. Didelė suma, tačiau gyvenime, praktikoje šis skaičius savaime nereiškia, kad padėtis yra gera. Valstybių ginkluotės yra skirtinos, karinė technika taip pat skirtinga. Yra daug dubliavimo ir prastos koordinacijos, kuri, reikaliu esant, neleistų būti maksimaliai efektyviems. Todėl ir siekiama geresnės koordinacijos, veiksmų, taip pat ir pirkimų derinimo. Didesnė koordinacija neleistų dubliuotis perkant karinę techniką. Darant tai koordinuotai, būtų galima nusipirkti geriausią ginkluotę, ko dabar atskiro ES valstybės narės yra nepajėgios pardaryti. Jau vien tokis pirkimų derinimas labai sustiprintų ES gynybinius pajėgumus. Be to, Europa turi kurti daugiau savo karinės technikos: mes tikrai pajęgūs kurti ir gaminti dronus, kibernetinės gynybos pajėgumus ir kita. Turime suvokti: Europa negali būti priklausoma nuo kitų valstybių svarbiausių gynybos technologijų srityse.

Noriu pabrėžti, kad ES gynybos politika jokiui būdu nesusilpnintų NATO, atvirkščiai – ES siekia rimtai sustiprinti NATO.

Naudodamasi proga siunčiu nuosirdžiausius linkėjimus visiems „Tremtinio“ skaitytojams atkurtos Lietuvos valstybės 100-mečio proga.

Dr. Laima Andrikienė yra Europos Parlamento narė (2004–2009, 2009–2014 ir nuo 2016 metų), didžiausios Europos Parlamento frakcijos – Europos liaudies partijos – narė, Lietuvos delegacijos šioje frakcijoje vadovė. Europos Parlamente L. Andrikienė dirba dviejose komitetuose – Tarptautinės prekybos ir Užsienio reikalų – bei Saugumo ir gynybos pakomitete. L. Andrikienė yra Kovo 11-osios Lietuvos Neprisklausomos Valstybės atkūrimo Akto signatarė, buvusi LR Seimo narė (1990–2000), Europos reikalų ministre (1996–1998).

Transporto lengvatos kauniečiams tremtiniamis ir politiniams kaliniams

Kauno miesto savivaldybės taryba prieš Vasario 16-ąją kauniečiams įteikė dosnią dovaną – priėmė sprendimą suteikti 822 eurus nuolaidą trejų metų Kauno viešojo transporto bilietui tiems kauniečiams, kurie turi teisę miesto viešuoju transportu keliauti lengvatinėmis sąlygomis.

Nuolaida galės pasinaudoti seniorai, sulaukę 80 metų, Lietuvos Respublikos neprisklausomybės gynėjai, pasi-

priešinimo 1940–1990 metų okupacijos dalyviai, buvę politiniai kaliniai, tremtiniai, taip pat ir pensinio amžiaus kauniečiai, gaunantys šalpos pensijas. Iki šiol šie žmonės vienus metus miegojo transportu važiavo už 3,47 eurus.

Trejų metų bilietą už tris eurus galės įsigyti kauniečiai, kai baigsis turimo 365 dienas galiojančio bilieto, kai nauvusio 3,47 euro, galiojimo terminas. Tokia nuolaida šiuo metu naudo-

jasi beveik 11 tūkstančių keleivių. O bilieto terminą galima pasitikrinti viešajame transporte, priglaudžiant kortelę prie kompostero.

UAB „Kauno autobusai“ keleivių aptarnavimo centro vadovė Irma Stankevičienė paragino šeimos narius, vakis, vaikaičius padėti seniorams įsigyti lengvatinį bilietą ar patikrinti galiojimo terminą.

„Esame pastebėję, kad garbus am-

žiaus miestiečiai ne visada moka pasitikrinti transporte, iki kada galioja jų turimas bilietas. Tad kreipiamės į jų jaunesnius artimuosius prašydami padėti jiem tai padaryti, ir atėjus laikui, bet ne anksčiau, palydėti į naują kauniečių aptarnavimo centrą „Mano Kaunas“ (Statybininkų g. 3), kur galima kortelę papildyti nauju bilietu arba ją įsigyti, jei dar neturi.“

„Tremtinio“ inf.

Ivykiai, komentarai

Vienybė težydi!

Mūsų valstybės himnas – Tautiška giesmė – kaip krikščioniui Dekalogas. Jame išsakyti visi priesakai tautai: semitis stiprybės iš istorijos, eiti vienybės, dorybės, šviesos ir tiesos keliu... Deja, net per didžiausias tautos ir valstybės šventes, kai emocijos pagrįstai ir žmogiškai ima viršų, giedodami Tautišką giesmę dažnas pagaujam save begalvojant – o kur ta vienybė, dora, šviesa ir tiesa? Kur tie Lietuvos vaikai, einantys tautos patriarchų nurodytu keliu, dirbantys Tėvynės „naudai ir žmonių gėrybei“?

Pasitinkant Lietuvos valstybingumo atkūrimo šimtmetį, kilo iniciatyva pasiūlyti Lietuvai idėjų – mintį, kuri sukurta mūsų valstybei ir tautai dar vieną tvirtą egzistencinį pagrindą. Daugybė pavienių žmonių, institucijų ir vienuomeninių judėjimų siūlė įvairiausią idėjų, kurioms tapus realybė Lietuva pasiustų tvirtesnė. Žinoma, ne visos jos buvo realios ar vertos dėmesio, tačiau galiausiai atrinktos trys svarbiausios – dvigubos pilietybės įteisinimas, mokytojo prestižo grąžinimas ir pagalba jaunoms šeimoms įsigyjant nuosavą būstą. Akivaizdu, kad visos trys idėjos išduoda tris didžiausias Lietuvos problemas: emigraciją, kritinę švietimo būklę ir socialinę atskirtį.

Idėja įteisinti dvigubą pilietybę, palyninus su likusiomis dvejomis, atrodytų, neturėtų būti problema – juk kalbam apie mūsų tautiečių, išvykusių gyventi į užjūrius, ryšių su Lietuva išsaujogimą, taigi lyg ir visiems aišku, kad reikia padaryti viską, kas įmanoma, jog

išeiviams niekas netrukdytų bet kada grįžti į tévynę ar bent jau palaikytu su ja nuolatinį ryšį, netrukdomą jokių formalų kliūčių. Deja. Kaip bebūtų keista, labiausiai prieš tokį žingsnį pasiskako save didžiausiais patriotais besituoluojantys tautiečiai. Gal jie nesupranta, kokią įnašą į Lietuvos valstybingumą yra įnešę mūsų tautiečiai išeiviai? Gal jie nežino, kokią moralinę ir materialinę pagalbą jie teikė Lietuvai jai sunikiu metu? Prieš šimtą, prieš 70, prieš 50, prieš 28 metus? Tiesą sakant, nėra prasmės skaičiuoti dešimtimis, – ta pagalba buvo kasmet, ištisus Lietuvos gyvavimo metus (galų gale prisiminkime Tadą Kosciušką, Steponą Darių, Stasį Lozoraitį...). Kai kas paprieštaraus – sakys, kalbama tik apie tuos, kurie iš Lietuvos išvyko jau po Kovo 11-osios. O ar kas juos tada perspėjo, kad iš jų bus atimta pilietybė, ar jie kitokie lietuvių, antrarušiai? Stai kur proga parodyti vienybę – neatimti Lietuvos pilietybės iš mūsų brolių, kurie dėl tam tikrų priežasčių išvyko svetur! Nesi-dangstant Konstitucija ar kokias kitais įstatymais. Jeigu kam neaišku, kodėl turėtų būti būtent taip, verta priminti – Rusijos diktatorius Vladimiras Putinas ne šiaip sau triūbina, kad Lietuvos belikę pusantro milijono gyventojų. Jis puikiai žino (gal net geriau už bet kurį iš mūsų), kiek yra Lietuvoje nuolatinį gyventojų, kiek išvykę ir kur: to jam reikia, kuriant strateginius planus, kaip paversti Lietuvą jei ne „vakarinėmis Rusijos teritorijomis“, tai bent pa-

klusnais vasalais. Tie, kas per būsimą referendumą dėl dvigubos pilietybės siūlys neleisti įteisinti dvigubos pilietybės, pasitarnaus Putinui – vieni už pinigus, kiti – už ačiū (nors nesitiki, kad Kremliaus digeris linkęs dėkoti naudingiems idiotams).

Apie Putiną prakalbom ne šiaip sau – jau artejant Šimtmečio šventei, pasirodė keistų sutapimų – skandalai, susiję su ižymiais kultūros veikėjais, „Iskander“ raketų dislokavimas Karaliaučiuje... O kad tai ne pabaiga, aišku kaip dieną – juk vyksta karas, esame užpulti – kol kas ne karinių Rusijos pajėgų, bet nematomų, nežinomų, greičiausiai net neuniformuotų žmogeliukų, skleidžiančių Lietuvoje melagingas žinias ir nevilties nuotaiką įvairiausiais informaciniais kanalais, sąmoningai paverstais melo upėmis. Stai ką rašo socialiniam tinkle „Facebook“ mūsų kovojojai su Kremliaus propaganda: „Kaip ir kasmet, prieš kiekvieną Lietuvos valstybinę šventę, verta tikėtis prokreliškų komentatorių, jų portalų suaktyvėjimo bei ir taip nuolat skleidžiamos melagingos propagandos pagausėjimo. Kadangi ši Vasario 16-oji yra ypatinga, prognozuojame tikrai stiprū jų suaktyvėjimą.

Jie reikšis kiekvieno Lietuvos naujienų portalo komentarų skiltyje, po kiekvieno viešu sveikinimu, kiekvienas jų propagandinis portaliukas turės ką pasakyti šia tema. To tikslas yra labai paprastas – paveikti mažiau informuotą visuomenės dalį, formuojant anti-

valstybišką nuomonę bei sudaryti išpuštį, jog prokreliškų pažiūrų žmonių Lietuvoje yra dauguma.

Neapsigaukite – tai karas. Nors mūsų kiemuose ramu, niekas nešaudo, pastatai negriūna, gatvėse nėra tankų, bet karas vyksta jau ne pirmi metai. Mes esame užpulti ir toliau nuolat puolami, tačiau informacineje erdvėje (...) Todėl nelikite abejingi, kai pamatysite eilinių propagandininkų, pilantį purvą ant mūsų šalies, pasakykite jam, ką manote. Neleiskite jiems pasiekti savo tikslų!“

Šiuose žodžiuose telpa visi mūsų ginčai – dėl ūkio paskirties žemės pardavimo užsieniečiams, dėl atominės elektrinės statybos, dėl Lukiškių aikštės ir lenkiškų pavardžių rašybos lietuviškuose pasuose... Daugybė mūsų ginčų! Bet kartą jau įrodėme, kad sutarti mokame – kai Baltijos kelyje susikibome rankomis, kai Sausio 13-ają apsu-pome kūnais laisvos Lietuvos parlamentą. Mes galime sutarti ir susitarti! Nepaisydami atskirų, vis į dienos šviesą išlendantų ar ištempiam savanaudžių ar Tėvynės išdavikų veiklos.

Tad kai švēsime mūsų visų šventę – šimtają Vasario 16-ąją – nepamirškime, kad esame viena seniausių Europos tautų, turinčių senas tradicijas, padėjusias mums išgyventi tūkstančius metų. Tarp žmonių visko pasitaiko, bet kai kalbame apie tautą, būkime verti savo protėvių, mylėjusių ir gerbusių savo artimą, kaip patį save. Toks yra vienybės pagrindas.

Gintaras MARKEVIČIUS

Vakarų valstybėms pavoju kelia Rusijos pastangos verbuoti

Anot Estijos užsienio žvalgybos departamento generalinio direktoriaus Mikko Marrano, Rusija vykdo informacinių karų prieš Vakarų valstybes, tačiau didesni pavoju kelia Rusijos pastangos verbuoti įtaką darančius agentus.

„Sankt Peterburge pradėjodirbtį Rusijos ginkluotų pajėgų informaciniu karo skyrius, kuriame kiekvieną darbo dieną nuo 9 iki 17 valandos informaci-

nio karo kariai dirba prieš NATO“, – sakė M. Marranas, Taline pristatydamas metinę ataskaitą „Tarptautinis saugumas ir Estija 2018“.

Estijos žvalgybos vertinimu, Rusija yra pajėgi vykdyti dideles dezinformacijos kampanijas prieš Vakarų valstybes, tačiau tai nėra didžiausia grėsmė.

„Esant informaciniu karo Europoje fonui vykdomas daug pavojingesnis

procesas – įtaką darančių agentų verbavimas, aktyviai tēsiamas ir 2018 metais“, – sakė M. Marranas.

Kaip įvardijama estų grėsmių atsakaitoje, verbavimo tikslas yra Europos politikai, verslininkai, mokslininkai ir visuomenės nuomonės lyderiai, žurnalistai. Kremliaus turi tikslą susikurti efektyviai veikiantį tinklą, kad galėtų daryti įtaką sprendimų priėmimui

procesams Europoje, pakirsti valstybių tarpusavio pasitikėjimą.

Kremliaus išsikelia tikslą turėti efektyviai veikiantį tinklą, kad galėtų daryti įtaką sprendimų priėmimo procesui Europoje“, – teigė Estijos užsienio žvalgybos vadovas. Jis nurodė, kad Rusija bando pakirsti Vakarų valstybių vienybę, šalių tarpusavio pasitikėjimą.

VSD informacija

Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetis skambės ir užsienyje

Kultūros ministerijoje įvykusioje spaudos konferencijoje kultūros ministrė Liana Ruokytė-Jonsson pristatė Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio kultūrinių renginių programą užsienyje.

Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečiu skirtos atskiros kultūros programos Belgijoje, Izraelyje, Jungtinėje Karalystėje, Kinijoje, Lenkijoje, Prancūzijoje, Rusijoje, Švedijoje, Ukrainoje ir Vokietijoje.

Svarbiausi programos akcentai – balandžio 10–liepos 15 dienomis Paryžiaus Orsė muzeje pristatoma paroda „Laukinės sielos. Baltijos šalių simbolizmas“. Parodos kuratorius – simbolizmo epochos ekspertas Rodolphe Rapetti (Prancūzija). Tai bendras Baltijos šalių dailės muziejų ir Orsė muziejaus projektas. Parodoje bus pristatoma Lietuvos, Latvijos ir Estijos simbolizmo dailė, sukurta nuo 19 amžiaus pabaigos iki 1918 metų. Padodai išviso atrinkti 133 simbolizmo dailininkų – Mikalojaus Konstantino Čiur-

lionio, Petro Kalpoko, Ferdinando Ruščico, Adomo Varno, Antano Žmuidzinavičiaus, kitų Lietuvos, Latvijos ir Estijos dailininkų kūriniai.

Balandžio 10–12 dienomis vyksianti tarptautinėje Londono knygų mugėje Baltijos šalyse prisistatys specialios „Market Focus“ programos renginiuose. Lietuvai Londono knygų mugėje atstovaus viena skaitomiausiai šiuolaikinių Lietuvos rašytojų, tarptautinio bestsellerio „Silva rerum“ autorė Kristina Sabaliauskaitė, kuri bus pristatoma specialioje „Dienos autoriaus“ programoje. Taip pat poetas Tomas Venclova, tarptautinį pripažinimą pelnius prozininkę, 2015-ųjų Europos Sajungos literatūros premijos laureatę Undinę Radzevičiūtę ir prozos, poezijos, dramaturgijos kūrėjas, aktorius ir režisierius Alvydas Šlepikas. Specialiai šiai mugei į anglų kalbą išverstos net 15 naujų Lietuvos autorių knygų, kurios pasirodys Jungtinės Karalystės ir tarptautinėje anglakalbėje rinkoje.

Labai svarbus šimtmečio kultūrinės programos akcentas – Lietuvos kultūros festivalis Romoje „FLUX. Festival Lituano delle arti“, kuris vyks gegužės 4–15 dienomis „Auditorium – Parco della Musica“. Festivalyje dalyvaus 80 Lietuvos menininkų. Lietuvos meno festivalį globoja Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė ir Italijos Respublikos Prezidentas Sergio Mattarella. Festivalyje bus pristatyta 18 renginių: nuo šiuolaikinio šokio, klasikinės ir džiazo muzikos koncertų, teatro spektaklių iki parodų bei videomeno pristatymų.

Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio kultūrinių renginių programą sudarys reikšminga muzikinė dalis – gegužė garsiojoje Italijos „Auditorium – parco della musica“ salėje Santa Cecilia orkestrui diriguos žymioji Mirga Gražinytė-Tyla. Programoje numatomai ir Lietuvos kamerinio orkestro, Mūzos Rubackytės, styginių kvarteto „Mettis“ bei Martyno Levickio ir

„Mikroorkestra Ensemble“ koncertai. Baltijos jūros festivalyje Stokholme koncertuos Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras, diriguoamas Mirgos Gražinytės-Tylos, dirigentė kartu su Lietuvos nacionaliniu simfoniniu orkestru vasario 28 dieną pasirodys Varšuvos filharmonijoje, o kovo 2 dieną – Baltijos šalių festivalyje „Konzerthaus“ Berlyne.

Šimtmečiui skirtoje programoje užsienyje numatomai ir kiti renginiai: Lietuvos, Latvijos bei Estijos nacionalinės operos mainai – planuojama pristatyti po tris geriausius spektaklius. Jungtinė Lietuvos, Latvijos ir Estijos nacionalinių bibliotekų kilnojamoji paroda „Baltijos valstybės: 100-metis“, meninių ir dokumentinių filmų mainai. Labai svarbus programos akcentas – 13-oji Baltijos trienalė, kuri pirmą kartą savo istorijoje vyks visose trijose Baltijos valstybėse nuo 2018 metų gegužės iki lapkričio.

Kultūros ministerijos inf.

Šventinis LPKTS Vilniaus skyriaus susirinkimas

Atėjo gausaus būrio mūsų likimo seisių ir brolių taip laukta jubiliejinė Vasario 16-oji. Šventiškos nuotaikos pakylyti, pasitempę ir pasipuošę vasario 10 dieną, šeštadienį, šį kartą gausiau nei ankstesniais metais, rinkosi į Lietuvos kariuomenės Vilniaus karininkų ramovės salę LPKTS Vilniaus skyriaus nariai ir svečiai. Juos pasitiko patriotinės dainos, visiems dalyviams buvo prisegti ženklieliai su tautinėmis juostelėmis.

Tos dienos programa plati: Vasario 16-osios paminėjimas, LPKTS Vilniaus skyriaus ataskaitinis-rinkiminis susirinkimas ir Užgavėnės. Sugedotas Lietuvos valstybės himnas, Tylos minute pagerbtai Amžinybėn išėjusieji.

Iš ekrano į susirinkusius sužiuro Lietuvos Neprilausomybės Vasario 16-osios Akto signatarai, pergalingo žygio į šias dienas didvyriai. Trumpą, šventinį dokumentinį filmuką buvo parengęs šiu eilucių autorius.

Maloniai nuteikė LPKTS valdybos pirmininkės Rasos Duobaitės-Bumblienės atsiųsti sveikinimo žodžiai: „Nuoširdžiai dėkoju abiem Petram (Musteikiui ir Gvazdauskui) už puikų vadovavimą ir gražius darbus bei atgavintas iniciatyvas. Sveikinu visus su arėjančia švente ir ačiū už Jūsų kovą, kad šimtmetį galime šventi laisvoje šalyje!“

Aktualiomis įžvalgomis sudomino svečias, LR Seimo narys dr. Laurynas Kasčiūnas. Skyriaus narė, operos solistė Judita Leitaitė padovanojo didingus, širdis ir sielas iki gelmių suvirpinusius kūrinius „Lietuva“ bei „Ave Marija“.

Prasidėjus renginio dalykinei daliai,

ekrane buvo parodytas 2016 ir 2017 metų skyriaus veiklos foto metraštis. Skyriaus vadovas Petras Musteikis šiltais žodžiais pasveikino susirinkusius bendraminčius, apžvelgė nuveikus darbus, kurie savo svarba ir atsakomybė, kaip sostinei, turi sunkesnę naštą.

Tarybos pirmininkas dr. Petras Gvazdauskas paskelbė veiklos ir finansines ataskaitas. Revizijos bei Etikos ir procedūrų komisijos taip pat pateikė darbo ataskaitas. Visos ataskaitos delegatų bendru sutarimu buvo vieningai patvirtintos.

Kitai dvejų metų kadencijai skyriaus vadovu perrinktas Petras Musteikis, atnaujinta 11 narių skyriaus taryba: Teodora Glemžaitė, Petras Gvazdauskas, Zofija Kupčiūnienė, Stasė Malinauskienė, Ramutė Matuliauskienė, Vaclovas Socevičius, Virginija Stakionienė, Edvardas Strončikas, Laimutė Širkaitė, Gediminas Uogintas, Vanda Vertelkienė.

Naujai kadencijai išrinktos Revizijos, Etikos ir procedūrų komisijos. Patvirtinti didesni metiniai skyriaus nario mokesčiai: senjorams – 7 eurai, dirbančiems – 10 euru. Patvirtinti delegatai nuo LPKTS Vilniaus skyriaus į LPKTS ataskaitinį rinkiminį suvažiavimą, kandidatai į LPKTS centrinius valdymo ir kontrolės organus. Susirinkimas vieningai pritarė priimtai rezoliucijai „Dėl suaktyvėjusio karo ir pokario Lietuvos įvykių tendencingo interpretavimo“.

Skyriaus padėkų šį kartą nusipelnė 14 labiausiai per ataskaitinį laikotarpį dirbę žmonės.

Su trankia ir linksma Užgavėnių programa pasirodė Laimos Purlienės vadovaujamas folkloro ansamblis „Vilnelė“.

Esame dėkingi Lietuvos kariuomenės Vilniaus karininkų ramovės viršininkui plk. Romui Žibui už paramą šiam džiaugsmo kupinam šventiniam renginiui.

Edvardas STRONČIKAS

Atskaito tarybos pirmininkas Petras Gvazdauskas

Sveikiname

Garbingo jubiliejaus proga sveikiname buvusius tremtinius ir politinius kalinius:

**Julijoną MASAITI – 95-ojo,
Oną DIRSIENĘ – 90-ojo,
Zitę Birutę BERŽINSKIENĘ – 85-ojo,
Valerija TAMOŠAITIENĘ ir Genovaitę STŪRONIENĘ – 80-ojo,
Elvyrą MITRAUSKIENĘ – 70-ojo.**

Linkime sveikatos, gražių ir prasmingų metų, Dievo palaimos.

LPKTS Jurbarko filialas

*Tegul žiema varpeliais sidabriniais
Gimimo dienos ryta po langu suskambės.
Te sveikata, sekme į džiaugsmas tyras
Gyvenime visur ir visada lydės.*

80-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname **Joną NEVULĮ**, ilgametį Alytaus buvusių tremtinų choro „Atmintis“ dainininką, aktyvų LPKTS Alytaus filialo renginių organizatoriu.

Linkime stiprios sveikatos, pasisekimo darbuose bei asmeniniame gyvenime.

LPKTS Alytaus filialas

Garbingo **80-ojo** jubiliejaus proga sveikiname buvusių tremtinę **Birutę GRIGIENĘ**, savo nuoširdžiu darbu gražiai prisidėjusią prie Klaipėdos PKT sąjungos veiklos.

Linkime jai stiprios sveikatos, šviesių akimirkų ir Aukščiausiojo palaimos.

Klaipėdos PKT sąjunga

70-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname **Joną VĖLYVI**. Linkime Dievo palaimos.

LPKTS Varėnos filialas

Nuoširdžiai sveikiname sulaukus garbingo jubiliejaus:

Aldoną ACTROVYΤĘ, Vytautą MIŠEIKI ir Rimantą RINKEVIČIŲ – 90-ojo,

Eleną RAMOŠKIENĘ, Pranciškų SKREBĘ ir Adelę NIKŠTELIENĘ – 80-ojo,

Aldoną RUTKAUSKIENĘ, Zofią JUOZAITIENĘ – 75-ojo,

Aldoną ZILKIEŃ ir Oną Daną REKLAITIENĘ – 70-ojo.

Linkime sveikatos, stiprybės, sielos ramybės, Aukščiausiojo palaimos.

LPKTS Panevėžio filialas

Padėka

Dékojame knygos „Tremties vaikai“ ketvirtuo tomo leidybai paaukojusiam Vytautui Mikšai – 20 eurų.

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumblienė

Skaudūs jaunystės prisiminimai

*Tas senas Varnių miestas,
Visai jau sudaužytas.
Ten guli bernužėlis
Ant gatvės paguldytas.*

*Norėčiau aš prieiti,
Norėčiau pamatyti,
Nušluostyt jo veidą,
Pridengti jo žaizdas.*

*Norėčiau aš prieiti,
Norėčiau pamatyti,
Bet tas ginkluotas sargas
Neleidžia to daryti.*

*Nuauti jo čebatai,
Nebéra marškiniai.
Visas kraujais paplūdės
Ant bruoko akmenų.*

Čia toks Varnių pokario paveikslas. Kastas bernužėlis, apie kurįsi dainelė sukurta, nežinau. Tik varniškiai žino, kad tokį pamestų ant bruoko akmenų gulėjo ne vienas. Ši dainelė užrašyta ne Varniuose, o Viešneliuose, bet tie

miesteliai – kaimynai, kas atsitikdavo vietinėje, greitai sužinodavo ir kitame. O šio pokario dienų baisumą man sutiko papasakoti Rūta JAZDAUSKAITĖ-BITARIENĖ.

Prasidėjo neramios dienos

Jos téviškė už keturių kilometrų nuo Varnių – Baginų kaimas. Tévaibuvostiprūs ūkininkai, net keturiaskesmit hektaru žemės turėjo. Tai sodyba iš tolo švietė savo gražumu. Namas su gonkomis, su darželiu po langais, o darželyje suolelis, ant kurio šiltais vasarais vakarais prisėdavo téveliai aptarti šeimyninių reikalų. Šešios dukrelės irgi turėjo savo rūpestelių. O kai sužydėdavo pavasarį vyšnios, kai suciulbėdavo paukšteliai, lizdus sukdami, ar bereikia kokio kito rojaus. Netoli namų ošė miškas, kurio net dvidešimt hektarų buvo Jazdauskų. Vyresnioji jau buvo mokslus baigusi ir apie vestuves sava jojo, o kitos éjo į Varnių progimnaziją. (keliamā į 8 psl.)

Pranas Petkevičius-Kariūnas

Partizaninis karas Kaišiadorių valsčiuje įsibėgėjo tada, kai jaunuoliai gavo šaukimus tarnauti sovietinėje kariuomenėje ir vykti į frontą. Pagal KGB ataskaitas 1944 rugpjūčio mėnesį Kaišiadorių valsčiuje šaukimai į sovietinę armiją įteikti 1936 vyrams, tačiau 587 vyrai į priemimų punktus neatvyko. Daugumajų tarp partizanais. Prasidėjo susirėmimai su NKVD kariuomene bei stribais.

Štai 1945 metų gegužės 11–13 dienomis Kaišiadorių valsčiuje 5 partizanai žuvo, dar du ir 10 rėmėjų suimi. Birželio 5-ąją partizanai prie Rečionių kaimo sunaikino geležinkelio patruli, nukaudami 4 ir sužeisdami 2 kareivius. Kitą dieną ieškodami partizanų apylinkes šukavo Kaišiadorių ir Žaslių garnizonai. Išvykių vietą su šarvuotu traukiniu atvyko generolai iš Maskvos B. Kobulov ir A. Apolonov. Liepos 12–14 dienomis kareiviai surengė didelę karietoperaciją, kurios metu Beištrakių kaime buvo suimta 15 partizanų, o Edvardas Brazauskas-Aras sužeistas.

Pranas Petkevičius – vienas iš svarbiausių pasipriešinimo organizatoriu Kaišiadorių valsčiuje. Jis gimė 1918 metais Būdos kaime. 1939 metais kaimo pavadinimas buvo pakeistas ir tarp Klevais, tačiau dažniausiai vadintas Klevų Būda. Pokaryje kaime buvo 15 sodybų, 60 gyventojų. Prano tėveliai Mykolas ir Katrė Petkevičienė (Ambrazavičiūtė) be jauniausiojo Prano augino dar tris sūnus: Petrą, gimusį 1898 metais, Bernardą, gimusį 1901 metais, ir Kazimierą, gimusį 1904 metais. Pokaryje Kazimieras ir Pranas gyveno su tėvais, taip pat netekėjusia jų teta Katrė Petkevičiūtė, Kazimiero žmona Juzefa bei dviejuose jų vaikais – Kaziu ir Pranu. Si didelė aštuonių asmenų šeima prie geležinkelio turėjo 7 hektarų žemės sklypą.

Prano Petkevičiaus-Kariūno vyresnij broliai Petras ir Bernardas buvo Lietuvos kariuomenės savanoriai, todėl gavo žemės Šilasėdų kaime, kur ir gyveno (dabar – Jonavos rajonas).

Pranukas (būsimasis partizanų vadinas Kariūnas) baigė Aitekoniu pradžios mokyklą, paaugės buvo atiduotas mokyti pas Alionį į Aitekonis siuvėju. Bandė pelnytis duoną iš siuvimo amato. 1937 metais savanoriu išejo tarnauti į Lietuvos kariuomenę. Pateko į 5-ąjį pėstininkų pulką Šančiuose, Kaune. Baigė puskarininkų mokyklą, užsitarinavo vyresniojo puskarininkio laipsni. Visas kaimas didžiavosi vyru, kai atostogaudavo namuose su gražia uniforma, asmeniniu ginklu.

Kai pirmosios sovietinės okupacijos metais iš kariuomenės buvo atleistas,

grįžo į tévo ūkį, kur šeimininkavo brolis Kazimieras, dirbęs Livintų stotelėje iešmininku. Su žmona Juzefu tada augino du sūnus – Kazį bei Praną. Pranui Petkevičiui reikėjo slapstytis.

1941 metų pabaigoje pradėjo dirbtis Kaišiadorių komendantūroje. Čia susipažino su Jonu Misiūnu, būsimuoju partizanu vadu Žaliu Velnui. Vėliau vokiečiai Praną buvo mobilizavę į savo armiją, tarnavo Baltijos divizijoje, tris kartus sužeistas. 1944 metais dežertyravo su ginklais, tapo LLA Vilniaus apygardos nariu. Gyveno jau svetima pavarde. Nuo tada pradėjo telkti pasipriešinimui sovietinei okupacijai bendraminčius iš aplinkinių vietovių: Livintų, Pašilių, Aitekoniu, Palomenės. Vieno sovietinių kareivių patikrino metu pateko į kareivių rankas. Aprengiamas sovietinės armijos kareivio uniforma, ir kaip Juozas Putinas tarnauja Pabradėje. Po mėnesio apmokymu, vežant kareivius į Baltarusiją, pabėgo. Grįžo į Klevų Būdą ir savo apylinkėse vėl sutelkė būri, kuriam buvo iki 70 partizanų. Artimai bendravo su Žaliu Velnui, nes buvo pažystamas. Buvo reiklus, siekė kareiviškos drausmės. Paskirtas DKA štabo nariu, iš pradžių A rinktinės 1-ojo, o vėliau 2-ojo bataliono vadu.

1944 metų pabaigoje Klevų Būdos kaime buvo dislokuota sovietų armijos kuopa, kuri kirto mišką ir arkliais vežė į Livintus. Iš ten krovė į vagonus. Prano tėviškėje apsistojė kuopos vadinas, sodyba buvo stropiai saugoma. Tačiau vaikinas sugerbėjo aplankytis tėvus. Persirengdavo prasčioko rūbais, apsimedavo elgeta, invalidu. Sako, kai pasirodydavo tas elgeta, tėvas su širdies virpuliu glostė jam rankas...

1945 metų birželio 28 dieną 9 valandą ryte prie Kariūno tévų sodybos sustojo šarvuotas traukinys. Iš jo pasipylė kareiviai ir apsupo sodybą. Darė kruopščią kratą, prie sienos pastatė tévus, broli. Mažasis Pranukas (brolio sūnus) gulėjo lovytėje, nes jam buvo tik du metukai, o jo kūnelis buvo žaizdotas. Jis nesavu balsu rėkė iš baimės ir skausmo. Motinos prie vaiko neprileido, krėtė, ieškojo brolio bunkerio, ginklų, nuolat klausdami: „Gde vaš bandit?“ („Kur jūsų banditas?“). Tačiau nieko nerado. Tada liepė visiems rengtis. Tėvą, broli Kazimierą, brolienę Juzę išsivedė iki geležinkelio ir šarvuociu traukiniu nuvežė į Kaišiadoris.

Nieko pasiimti neleido: nei drabužių, nei duonos kąsnio. Liko vaikai, močiutė ir tévo sesuo Marijona (abi senutes daugiau kaip 70 metų) bei du brolio Kazimiero vaikai. Tardė Kaišiadoriye,

Vilniuje. Kazimierui kankinant buvo išmušti penki dantys, vėliau jis su žmona nuteisti ir išvežti į lagerius. Senelį Mykolą iš Lukiskių paleido namo.

1945 metų birželio 17-osios rytą vėl atvažiavo mašina kareiviams su dviem talkininkais stribais iš Lomenių kaimo. Vėl ieškojo Kariūno bunkerio, statė prie sienos senutes ir vaikus. Paskui liepė rengtis. Vienas kareivukas, ukrainietis, patarė pasiimti kuo daugiau drabužių ir maisto, nes žinojo, kokius pragurus šiemis nekaltiems žmonėms ruošia okupantas. Tuo metu pas Petkevičius buvo atvažiavusi giminaitė Bronė Petkevičiūtė iš Narvydiškių kaimo. Išsivežė ir ją, bet vėliau paleido.

Kaišiadoryse susodino į gyvulinius vagonus. Išvežė į Permės srities Kudymkaro rajono Viziajaus gyvenvietę, miško ruošos darbams senutes Kotryną Petkevičienę, gimusią 1885 metais, bei Mariją Petkevičiūtę, gimusią 1890 metais, ir mažamečiusvaikus. Moterys buvo beraštės, nemokėjo rusiškai. Abimirstremtyje. Tremaniantseimą Jenisejsko rajono Lesozavodo gyvenvietę, Kazimierui buvo dyvlika, Pranui – tik dveji.

Kariūnai ši žinia pasiekė birželio 30-ąją. Jি sukėlė okupanto žiaurumas. Partizano Prano Jaromsko-Perkūno teigimu, tada Kariūnas, būdamas 2-ojo bataliono vadu, parašė NKVD Kaišiadorių garnizono viršininkui Bološevui laišką, primindamas, kad kovoti reikia garbingai mūšio lauke, o ne su nieku nekaltais jo tévais, giminėmis ar mažamečiais vaikais.

Tėvą iš Lukiskių kalėjimo paleido 1945 metų spalio pabaigoje. Uraili mirė teta Marijona, lygiai po metų mirė Kariūno motina, išbadėjusi, nusikankinus, bet sūnaus neprakeikusi. Po mėnesio mūšyje Livintuose žuvo ir Pranas Petkevičius-Kariūnas, DKA A rinktinės 2-ojo bataliono vadadas. Tada į Livintų apylinkes buvo užklydes Žalias Velnias su apsaugos būriu, tačiau greitai iškeliau. Informatorius apie tai pranešė, tad apylinkes užplūdo baudėjai. Prano Petkevičiaus kūnas buvo išniekintas Kaišiadoryse, prie pieninės. Tačiau konkretios vietas iki šiol niekas nežino. Jau Atgimimo metais bandėme klausinėti buvusių stribų apie tai, tačiau jie buvo „praradę“ atmintį... Yra duome-

Pranas Petkevičius-Kariūnas

Prano Petkevičiaus bendražygiai: Jeronimas Kasparavičius-Pavasaris, Zigmantas Žičius-Perkūnas ir Motiejus Butkevičius-Kirstukas

nų, kad 1945 metų rudenį Kariūnas buvo vienas iš dviejų kandidatų į A rinktinės vadus, bet jo žūtis neleido Žaliams Veliui šio sumanymo įgyvendinti.

Kaimo, kuriame gimė ir užaugo Pranas, jau nebéra. Petkevičių sodyba sunaikinta jau tada, kai šeimininkai buvo ištremti į Rytus. Šeima ir giminės išniekinti, atgulę Sibiro toliuose. Lesosibirsko kalvelėje guli brolis Kazimieras su broliene Juze, o Palomenės kapinėse ilsisi brolis Bernardas, miręs 1988 metų kovą, tik pusmečio nesulaukęs iki Sajūdžio gimimo. Gyvieji į Lietuvą sugrįžo 1957 metais.

O kur tavo kauleliai, šimtmetį švenčiantis kareivi Pranai Petkevičiai, kur auga ta pušelė, kuri pabudina tave kiekvieną rytą?

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 28 dienos bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,45 Eur,

3 mėn. – 7,34 Eur,

6 mėn. – 14,69 Eur.

Nelikite be savo laikraščio!

Nepriklausomybės kovų dalyvis, šaulys Antanas Laukaitis

Antanas Laukaitis gimė 1890 metų lapkričio 3 dieną Suvalkų gubernijoje, Marijampolės apskrityje, Klebiškio valsčiuje, Giniūnų kaime, ūkininkų Antano ir Marijonos Laukaičių šeimoje, auginusioje 5 vaikus. Tėvas buvo apsišvietęs žmogus, iš knygnešių pirkdavo lietuvišką spaudą, o vėliau, jau panaikinus lietuviško rašto draudimą, prenumeravo lietuviškus laikraščius, kuriuos paskaitydavo ir augantys vaikai. Visus vaikus leido į mokslus.

Antanas mokėsi Suvalkų gimnazijoje. Palikės gimnaziją, kurį laiką mo-kytojavo Vilkpédžio kaime, Seinų apskrityje. Nuo 1906 metų dirbo vaistinėje mokiniu. 1911 metais Charkovo universitete išlaikė vaistininko padėjėjo egzaminus ir išjego vaistininko padėjėjo specialybę. Dirbo Charkovo ir Peterburgo vaistinėse. 1918 metais su žmona Bronislava grįžo į Lietuvą, apsistojo Seinuose. 1919 metais persikelė gyventi į Leipalingį, kur išteigė vaistinę.

Antanas Laukaitis Leipalingyje ne tik dirbo vaistininko darbą, bet nere-tai gydė ir sergančius žmones, duoda-vò patarimą. Be to, jis išitraukė į anuo-met nelengvą šio miestelio gyvenimą. Kartu su kitaikūrė lietuviškajā valsciaus savivaldybę, telkė partizanus ir šaulius, buvo Tėvynės gynimo komiteto pirmininkas, pats dalyvavo kovose su lenkais. Išsiplieskus kovoms su lenkais, Leipalingis tapo pafrontės miesteliu. Keletą kartų lenkų kareiviai ir vadina-mieji par-tizanai buvo išsiveržę į miestelį, visaip ter-orizavoję gyventojus. Lenkaivisalaik buvo čia pat, tik už Nemuno.

1919 metų rugpjūčio 27-osios vakare apie 100 lenkų kareivių iš Druskininkų išsiveržė į Leipalingį. Jie ketino suimti ir sušaudyti kunigą Joną Juodviršį – Lietuvos kariuomenės savanorių ir vietinės lietuviškos valdžios or-ganizatorių. Tone-pavyko padaryti vien todėl, kad klebonas laiku pasislėpė. Iš-krėtę kleboniją, šeimininkai liepė pa-ruošti vakarienę 120 asmenų. Per va-karienę tarp 7 lenkų karininkų šeimi-ninkė atpažino Krosnyko dvaro savi-ninką Stodolkevičių. Apie šį įvykį tuo-metiniame „Lietuvos“ dienraštyje tai-pa-rašoma: „Netrukus atvedė į kleboniją suimtus Leipalingio valsčiaus viršaitį ir vaistininką Laukaitį. Viršaitį iš pana-gių išklausinėjo, kiek valsciuje yra lie-tuviai, ar yra lenkų, kada bus galima su-saukti susirinkimą ir taip toliau. Jam buvo liepta atiduoti du pas jį esančius arklius. Paaiškino, kad tik vienas jo esas, o kitas Vailionio, kuris jam pasko-lino trumpam laikui apdirbtį laukui. Po to vienas lenkų karininkas liepė jiems užrišti akis, sukomandavo ir išsivedė. Lenkų karininkas dar kartą paklausė, ar tai jo arkliai, ir liepė užtaisyti ginklus. Buvo atsakyta, kad tie arkliai jo, ne gudų (mūsų kariuomenės). Lenkų karininkas jau buvo beliepias šauti, bet susilaikė ir, prięjės prie viršaičio, paklausė jo, ar turi šeimynos. Sužinojęs, kad turi, pa-sakė, kad pagailėsias šeimynos, paleidžias, tik kad už dviejų dienų „gudų“ arkliai būtų pristatyti. Giminaitis, ku-ris paskolino arkli, buvo nušautas.“

„Lietuvos“ dienraštyje rašoma ir apie kitą įvykį: „1919 metų rugpjūčio 27 dienos 7 valandą vakaro atėjo pas vie-

tos vaistininką Antaną Laukaitį keturi lenkų legionininkai iš Druskininkų ir atliko kratą. Vaistininkas, sužinojęs, kad lenkai nori jį suimti, pasišalino iš namų. Tarnaitę revolveriu rankose vi-saip baugino, kad pasakyty, kur vaistininkas pasislėpęs, bet toji, nieko ne-zinodama, negalėjo nieko pasakyti. Tuomet lenkai išakė praneštį vaistininkui, kad jis daugiau namo nebegrižtų, nes vis tiek būsiąs sušaudytas. Po valandos jie vėl atėjo ir ēmė kręsti; prisigrobę, išsidangino: penkis svarus vatos – 150 aukšinų, tris dešimtis bintų – 200 auk., namų vaistinę – 300 auk., du kostiumus anglų medžiagos – 2 000 auk., skalbinį – 2 000 auk., kurpes – 400 auk., kaliošus – 200 auk., moterišką kostiumą – 1 000 auk., auksu žiedą su briliantu – 1 500 auk., iš viso išplėsė 7 750 aukšinų vertės daiktų.“

1919 metų lapkričio 27 dieną lenkų kareiviai Leipalingyje vėl apiplėše vaistininką Antaną Laukaitį.

Po metų, lenkai antrą kartą žiauriai apiplėše ir sunaikino Antano Laukai-čio vaistinę, išsivežę visus jo baldus, drabužius. Norėjo sudeginti ir namą, tik kaimynams pavyko užpuolikus nuo šios piktadarybės atkalbėti.

Vaistininko Antano Laukaičio ir jo žmonos Bronislavos garbei reikia pa-sakyti, kad ir po žiaurių lenkų išpuolių, bauginimų susidoroti, po prarasto viso turto, jie nepabūgo iš Leipalingio ne-pasitraukė, o toliau tėsė savo pradėtus kil-nius darbus. Antanas Laukaitis, pasisko-linės pinigų, šiaip taip atstatė vaistinę.

Ypač Leipalingio krašto gyventojai kentėjo nuo lenkų plėšikavimų, kai jie, padedant Lenkijos kariuomenei, iškū-rė karinį forpostą Varviškės kaime – taip vadinamają Varviškės „respubli-ka“. Joje buvo ištvirtinę apie 300–400 gerai ginkluotų vyrių, kurie nuolat pul-dinėdavo Šutronių, Guronių, Lipliūnų, Gerdašių, Dulginių, Didžiasalio ir kitų kaimų gyventojus. Plėsimai, žudy-nės kartojo si beveik kasdien. Nepakel-dami tokio teroro, kaimų gyventojai būrėsi į partizanų ir šaulių būrius. Tel-kiant šaulius, kaip ir kuriant savivaldybę, daug nusipelnė vaistininkas Antanas Laukaitis, kuris buvo Tėvynės gynimo komiteto pirmininkas. Tad neat-sitiktinai lenkai net kelis kartus gviešesi į nužudyti, vis apiplėsinėjo, viską su-naikindami ir jo vaistinę.

Nuo to laiko prasidėjo Antano Laukaičio partizaniškas gyvenimas, kuris užsibaigė tik 1923 metų pavasarį, lik-vidavus Neutralią zoną ir sunaikinus lenkų plėšikų lizdą Varviškės kaime. 1923 metų kovo 23-ąją sutelktomis Lietuvos kariuomenės ir šaulių pajėgo-mis buvo likviduota ši Varviškės „sa-vivalda“. Kautynių metu žuvo karininkai Aleksandras Urbelis ir Aleksandras Beras, sunkiai sužeistas vyr. leite-nantas Vladas Opulskis, žuvo 4 karei-viai, taip pat šauliai tėvas ir sūnus Feliksas ir Viktoras Kuckailiai iš Mikali-nos kaimo, Juozas Kvedaravičius iš Neliubonių kaimo, šaulys Vaclovas Jurkonis vėliau mirė nuo žaizdų Neliu-bonių kaime. Vaistininkas Antanas Laukaitis surinko aukų 600 litų ir per-davė Viktoro Kuckailio motinai.

Šaulys Antanas Laukaitis dalyvavo

Vaistininkas Antanas Laukaitis, jo žmona Bronislava ir dukra Gražina, brolis kanauninkas kun. Juozapas Laukaitis, sesuo Marija Laukaitytė. Leipalingis, 1925 metai

mūšiuose su lenkais prie Kazulių, Di-džiasalio, Dulginių, Varviškės ir kitur. Tik nuo 1923 metų lengviau atsikvėpė ir sutvarkė vaistinę. Tais laikais lenkai jam padarė nuostolių daugiau kaip už 20 tūkstančių litų ir pats vos išliko gyvas.

Leipalingio parapijos klebonas kun. Antanas Sivickas, vaistininkas Antanas Laukaitis ir iš Vilkanastrų kaimo kilęs kalbininkas Stasys Dabušis, tuo metu dirbęs Švietimo ministerijoje, rū-pinosi, kad Leipalingyje būtų atidaryta vidurinė keturklasė mokykla, dar vadina-ma progimnazija. Tai pavyko išgrendinti 1923 metų rudenį. Tais me-tais pagal vykdomą žemės reformą Lei-palingio dvaro centras buvo paskirtas švietimo reikmėms. Po remonto, klasiciškinio stiliaus rūmuose spalio 15-ąją įvyko mokyklos atidarymo iškilmės. Prie mokyklos buvo 48 hektarų parkas.

Šaulys Antanas Laukaitis 1926 me-tais buvo išrinktas į Leipalingio šaulių būrio valdybą, tapo būrio valdybos pir-mininku. 1930 metais, minint Vytau-to Didžiojo 500-ujų mirties metinių sukaktį, Antanas Laukaitis buvo iš-rinktas komiteto pirmininku.

Garbusis Leipalingio žmogus vaistininkas Antanas Laukaitis mirė 1938 metų vasario 22 dieną, sulaukęs vos 48 metų. Mokytojas Jonas Krušinskas „Trimito“ žurnale, plačiai apžvelgęs Antano Laukaičio veiklą ir nuopelnus organizuojant Leipalingyje lietuvišką valdžią, šaulius, dalyvavimą kovose su lenkais, rašė: „Vietos lenkuoją dvarininkai ir jų pakalikai, nepaisant, kad jau buvo susitvėręs vietos lietuviškas savi-valdybės komitetas, vietos dvare susi-rinkę, susikvietę savo šalininkų, iškūrė ir „lenkišką“ komitetą su norais prisijungti prie bendros „ojcziznos“. Paju-to tai velionis Antanas. Pasikvietęs sa-vo gerū pažįstamų būrelį, ryžosi „ko-mitetą“ likviduoti. Ir šiandien leipalin-giečiai su dideliu pasitenkinimu ir juo-kingu smalsumu pasakoja, kaip Kalė-dų ryčią, Bernelių mišių metu, bažnyčia ištuštėjo ir po valandos su didžiausiu triukšmu, šūkavimu, iškilmingos eity-nės žygiavo nuo vėtos dvaro link mie-stelio. Žmonės, apsiginklavę lazdomis, varėsi pirma savęs „lenkišką komitetą“ ir įvadus – dvarininkus. Be abejo, kad sirdi gėlė „lenkiškam honorui“, kad „chlopas“, lazda grasindamas, liepia

vykti pirmyn. Gal ir visai liūdnai eity-nės būtų pasibaigusios, jei ne lietuviškas humaniškumas, priėmęs dvarininkų „Slovo honoru“, kad daugiau nieko panašaus nebūs. Lietuviai „lenkus“ ta-da paleido, bet jie žodžio neįstesėjo. Negalėdami užmiršti taip negarbingai jų „komitetą“ likvidavimo, lenkų par-tizanai ir kareiviai daug kartų užpuole Leipalingį, ieškojo Laukaičio. Ir, aiš-ku, kad suradę, nebūtų pasitenkinę tik vienu garbės žodžiu. Bet jam laimingai pasisekdavo pasprukti. Lenkai kelis kartus išplėše vaistinę, turtą, dangino si kitur. Toks gyvenimas truko kelis metus. Baigėsi tik 1923 metais, kada bendromis kariuomenės ir vietos šau-lių pastangomis buvo likviduota Varviškės lenkų partizanų „zbrojna syla“, kurioje ir velionis su ginklu rankoje da-lyvavo. Šioj kovojo žuvę du karininkai, keletas kareivių ir šaulių, kurie palai-doti Leipalingio kapinėse. Šalia šių kar-žygijų, šiai 20-ais Nepriklausomo gyve-nimo metais teko atsigulti ir nenuilstamam šio kampelio gynėjui, 48 metų am-žiaus, žiaurios vėžio ligos nukankintam, daug padariusiam ir atvargasiam mū-sų Tėvynės atkūrimo darbą Antanui.“

Vaistininko Antano Laukaičio sū-nus, taip pat Antanas Laukaitis (1926–2014), plačiai žinomas Australijos lietuvių bendruomenės veikėjas ir sporto žurna-listas, savo atsiminimų knygoje „Gy-venimo sūkuriuose (Vilnius, 2003) apra-še gyvenimo laikotarpį Leipalingyje ir apie situaciją, susidariusi po tévo mirties: „Tėvas buvo stamboko sudėjimo, nervingas, gražių garbanotų plaukų, prie-šingai negu jo brolis prelatas, kuris buvo visai nuplikęs. Vaikų auklėjimo klausimais buvo griežtas ir ne kartą man nuo jo skaudžios rankos teko nukenteti. Tačiau seserį Gražiną, kaip mergaitę, labiau mylėjo ir buvo su ja švelnesnis. (...) Tėvas vedė mano mamą Bronę Ja-cynaitę Rusijoje, kur jinai, kaip ir jis, dirbo vaistinėje. Mama buvo labai graži, pareiginga ir savo šeimą mylėjo la-biau už viską. (...) Nežinau, kaip ir ka-da tiksliai, bet pora metų prieš savo mir-tį tėvas išsigijo automobilį „Buick“. Pats vairuoti nemokėjo, todėl juo važinėjo miestelyje buvęs vairuotojas Savolskis. Man nepaprastai patikdavo kur nors su šiuo automobiliu važiuoti.

(keliamo į 7 psl.)

2018 m. vasario 16 d.

Tremtinys

Nr. 7 (1269)

7

Kurkime Lietuvos valstybės šimtmetį kartu

Iš 1918 metų vasario 16 dienos signatarų rankų gavome ne tik Valstybės pamatus, bet ir priesaką ją saugoti, brangiinti, turtinti ir gražinti. Todėl ši data, o kartu ir paroda, primena, kad negalime užmiršti, ką jau turime, negalime pamiršti, kaip tai pasiekėme.

Vasario 8 dieną Šilutės Hugo Šojaus dvare-muziejuje buvo atidaryta paroda „Kurkime Lietuvos valstybės šimtmetį kartu...“ Prieš parodos atidarymą miesto bendruomenė išklausė V. Jokubausko paskaitą „Vasario 16-osios Akto reikšmė Lietuvos šimtmečio įvykių kontekste“.

Po paskaitos apžiūrėjome parodą, kurioje dalyvavo ne tik miesto gyventojai, bet ir LPKTS Šilutės filialo tremtiniai, parodydami miesto bendruomenei savo dar-

bus, atliktus tremtyje. Ištremti iš tėvynės lietuviai ne tik sunkiai dirbo, bet ir gyveno iprasata gyvenimą: dainavo dainas, mokėsi, meldėsi, tuokėsi, gimdė vaikus. O rasdamis truputį laisvo laiko sėsdavo prie rankdarbių. Žvelgdami į tremtinių rankdarbius (jie visi atliki tremtyje) pamatėme, kaip jie sugebėjo savo darbuose išsaugoti lietuviškų gėlių spalvas ir grožį, miško ošimą, dangaus žydrynę ir svajonę – sugrižti

namo. Ačiū jiems už tai!

Parodoje dalyvavo ir Šilutės miestui gerai žinomi žmonės. Petras Skutulas parodė didelę, įdomią pinigų nuo 1916 metų kolekciją. Istorijos mokytojas Algirdas Gečas pademonstravo surinktą medžiagą apie 1918–1940 metų Mažosios Lietuvos kariuomenę.

**Regina Tamošauskiienė,
LPKTS Šilutės filialo
pirmininkė**

Nepriklausomybės kovų dalyvis, šaulys Antanas Laukaitis

(atkelta iš 6 psl.)

Tačiau tas malonusas truko neilgai, nes ar jis nepataisomai sugedo, ar šiaip kažkas atsitiko, bet „Buick“ atsidūrė mūsų kieme ir mums, vaikams, būdavo didžiausias džiaugimas tą automobilį tvarkytį ir atsisėdus už vairo „važinėti“ po pasaulį.

Tėvo vaistinėje, stalčiuje, prie pat kasos, visuomet buvo padėtas didelio kalibro pistoletas, kurį tėvas kur nors išeidiamas užrakindavo. Kaip man vėliau mama pasakojo, prieš mirtį, vėžio ligos labai kankinamas, vieną naktį, matyt, jau nebegalėdamas daugiau iškėsti, nors mama ir duodavo jam

daug skausmą malšinančių vaistų, jis šoko iš lovos ir vargais negalais nuėjęs į kitam namo gale esančią vaistinę jau norėjo imti tą pistoletą ir nusisauti, tačiau mama suspėjo atbėgti ir atimti iš jo ginklą, nes, matyt, jis jau buvo labai nusilpęs. (...) Tėvo laidotuvės buvo labai gražios. Iš bažnyčios į kapines lydėjo kone visas Leipalingio miestelis.“

Bronislava Laukaitienė su vaikais, išnuomojusi vaistinę, registruotą Antano Laukaičio įpėdinių vardu, persikėlė gyventi į Kauną.

Gražina Laukaitytė-Pužienė (1922–2009) 1944 metais

baigė Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Medicinos fakulteto Farmacijos skyrių ir išsiskyrė chemikės profesiją. Dirbo Kauno klinikų vaistinėje, Medicinos fakulteto Farmakologijos ir botanikos katedroje. Parašė apie 60 mokslių darbų, kuriuose skelbėvaistinių augalų tyrinėjimo duomenis.

Antano Laukaičio vaistinė buvo Kapų gatvėje, šalia bažnyčios esančios aikštės pakraštyje. Ji sudegė Antrojo pasaulinio karo metu, 1944 metų vasarą, vykstant Leipalingyje mūšiam tarp Vokietijos kariuomenės ir Raudonosios armijos.

Gintaras LUČINSKAS

Skelbimai

Vasario 23 d. (penktadienį) 13 val. Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešojoje bibliotekoje (Aušros al. 62) įvyks LPKTS Šiaulių filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas – konferencija. Dalyvaus Šiaulių tremtinių choras „Tremtinys“. Galėsite sumokėti nario mokesčių.

Vasario 24 d. (šeštadienį) 10 val. Jurbarko miesto seniūnijos salėje 2-me aukšte (Kauno g. 25) įvyks LPKTS Jurbarko filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas. Registracijos pradžia **9 val.** Galėsite sumokėti nario mokesčių, įsigyti knygų. Po susirinkimo pabendrausime prie bendrų vaišių stalo. Kviečiame aktyviai dalyvauti.

Vasario 24 d. (šeštadienį) 12 val. Ukmergės kultūros centro 2 a. salėje įvyks LPKTS Ukmergės filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas. Po susirinkimo vyks koncertas. Ukmergės filialo valdyba kviečia aktyviai dalyvauti visus sąjungos narius, jų artimuosius, draugus.

Tremtinys
ISSN 2029-509X

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė
Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė
Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,
Tel. (8 37) 323 204
El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

**Leidėjas Lietuvos politinių kalinių
ir tremtinių sąjunga**

Įmonės kodas 300032645
Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365
AB „SEB“ bankas
Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai

Tiražas 1690 egz.

Kaina
0,61 euro

Ilsėkitės ramybėje

Monika Eičaitė-Isodienė
1927–2018

Gimė Tauragės aps. Žygaičių valsč. Būdviečių k. daugiavaikė ūkininkų šeimoje. 1949 m. už šeimos paramą broliui Vincui – Kęstučio būrio partizanui Laimučiui, su tėvais, dviem seserimis ir broliu buvo ištremta į Irkutsko sr. Mamos Čujos r. Čukčios k. Iš pradžių sunkiai dirbo miške, vėliau plytinėje. Svetimoje žemėje tragediškai mirė abi Monikos seserys. 1953 m. ištėkėjo už likimo draugo Juozo Isodos. Į Lietuvą grįžo 1956 m. Dirbo Klaipėdos celiuliozės ir kartono kombinate garo katilų mašiniste. Kartu su vyru užaugino sūnų ir dukterį. Nuo 1998 m. aktyviai išsijungė į LPKTS veiklą. Palaidota Tauragės r. Žygaičių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

Klaipėdos PKT sąjunga

Regina Petrauskienė
1932–2018

Gimė Kelmės r. Abarviečių k. 1948 m. su šeima ištremta į Irkutsko sr. Taišeto r. Charlošino k. Nuo 1991 m. buvo nuoširdi tremtinių organizacijos narė.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

Klaipėdos PKT sąjunga

Ona Skopeckaitė-Mikailionienė
1928–2018

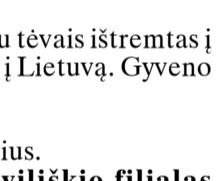

Gimė Varėnos r. Dokučkos k. ūkininkų šeimoje. 1948 m. be tėvų išsvežta į Krasnojarsko kr. Taštynsko r. Grįžo į Lietuvą 1958 m. ir gyveno Varėnoje, dirbo ligoninėje. Užaugino du sūnus. Palaidota Varėnos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnus ir artimuosius.

LPKTS Varėnos filialas

Jonas Margis
1941–2018

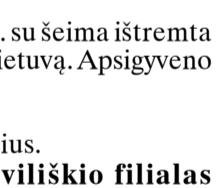
Gimė Radviliškio r. Kaulinių k. 1949 m. su tėvais ištremtas į Irkutsko sr. Tulūno r. 1958 m. su šeima grįžo į Lietuvą. Gyveno Radviliškio r. Karčemų k.

Palaidotas Radviliškio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Radviliškio filialas

Leokadija Buvytė-Zavatskienė
1934–2018

Gimė Kėdainių aps. Smulkiškių k. 1949 m. su šeima ištremta į Krasnojarsko kr. Bogrodo r. 1957 m. grįžo į Lietuvą. Apsigynė Radviliškyje.

Palaidota Radviliškio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Radviliškio filialas

Kovo 3 d. (šeštadienį) 11 val. Palangos Stasio Vainiūno meno mokykloje (Maironio g. 8) įvyks LPKTS Palangos filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas. Prašome visus narius dalyvauti. Jei nebus kvorumo ir susirinkimas neįvyks, pakartotinis bus surengtas **kovo 17 d. (šeštadienį) 11 val.** toje pačioje salėje.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos salėje (Laisvės al. 39, Kaune) veikia Lietuvos valstybės 100-ajam gimtadieniui skirtos parodos: „Nepriklausomybės kelias“ (iš XXVII knygos mėgėjų draugijos garbės nario Henriko Kebeikio kolekcijos) ir Romualdo Rimdeikos „Ženkleliai, atvirukai tautine tematika“. Maloniai kviečiame aplankytį.

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O J I R
T E L E V I Z I O J I S
R É M I M O
F O N D A S

Skaudūs jaunystės prisiminimai

(atkelta iš 4 psl.)

Kadangi mažiukėms tie keturi kilometrai nueiti į Varnių progimnaziją atrodė per toli, tai savaitę jos gyvendavo Varniuose, namuose praleisdavo sek-madienius.

1944 metų spalis. Ir Varnių neaplenkė griausminga fronto bangą. O po trijų dienų, praužus frontui, kaimuose pasirodė pirmieji enkavedistai. Kuo didesni pastatai, tuo labiau pastebimi, tai ir nekiestų svečių greičiausiai sulaukė. Trečią dieną frontui nubildėjus į Vakarus, į kiemą įvažiavo palutarka ir išlipo keturi ar penki kariškai apsirengę vyriškai. Tėvelis iš degančių Varnių buvo parvežęs fortėpijoną. Jį pamate, tuoju paklausė, kas moka groti? Rūtelė nuo mažumos buvo muzikali, pati savarankiškai išmokusi groti, mama ir parodė iją. Grojo – ką mokėjo. Ir kariški „saveliai“ pradėjo šokti su Rūtelės sesutėmis. Mama skubėjo ruošti pietus, kad tik kaip nors neužrūstintų nekiestų. O ir baimė dėl dukrelį buvo nemaža. Pašoko, pavalgė, o vyresnysis ir sako tėveliui: „Mes atėjome tavęs suimti, bet matom – nesi pavojingas, paliekam, o rytoj laukiame Varniuose, ateisipats“. O už ką ateiti, už ką suimti? Atsakymas vienas – per daug tvarkingai ir gražiai gyveni.

Ir prasidėjo... Prasidėjo kruvinas pokaris, kuris buvo realiai baisesnis negu fronto linija, nes nežinojai kas tikrasis tavo priešas. Prasidėjo stribų klesėjimo laikotarpis.

Tėvelio slėptuvės

Išaušus rytui, tėvelis néjo į Varnius, o patraukė į savo buvusią tėviškę. Liko mama su savo šešiomis dukrelėmis. Tėvelis, kiek pabuvojęs tėviškėje, sugrijo į Baginų. Sugrijo, bet į Varnius néjo. Pradėjo slapstyti. Slėptuvės buvo išanksto gerai įrengtos, jos buvo net dvi. Viena – tvarte, žemaitiškai tariant – kūtėje. Ta kūtė buvo nesenai statyta, dideliais langais, cementinėmis grindimis. O tose cementinėse grindyse buvo iškasta duobė, kad galėtų žmogus atsisesti, o pavargęs ir atsigulti. Garde virš slėptuvės buvo paršavedė su gausia parsiuikių šeimyna. Jei tik pavoju, tuoju į tą duobę, užsitraukti cementiniu skiediniu nudažytą dangtį, mama pa-barsto šiaudu ir jau esi paslėptas, o virš tavęs laksto koks dešimt paršiuikių. Taip guli ir lauki, kada pavoju praeis.

Antra slėptuvė buvo irgi iš anksto paruošta – malkinėje. Malkinė buvo gale tvarto, sukalta iš lentų ir pilna malkų, bet jos paslaptis buvo ne pradarant duris, o iš lauko pusės. Tarp malkinėje prikrautų malkų viduryje buvo tarpas, į kurį galėjai ieiti, pastumės dvi lentas, kurios buvo prikaltos viršuje, o apačioje jų niekas nelaikė. Pradarius malkinės duris – nieko nepamatysi, nes tyčia iki pat lubų buvo primesta malkų, žabų. Ir kaip neieskojo Varnių stribai pasislėpusio tėvelio, niekaip nerado. Rūtelė sako, kad buvo sukrautos lentos būsimai statybai, jas visas perkilnojo, išsvaidė, išvartė akmenų krūsmatą, kambariuose išbarškino sienas, išdaudžė kraicių skrynias. Su geležiniais strypais, pritvirtintais prie šautuvų, išbadė žemę daržinėje, nieko nerado. O tėveliui pasislėpti padėjo ir labai gudrus,

linksmas kiemsargiukas šuniukas. Ant paprastai apsirengusio žmogaus, įeinančio į kiemą, nelodavo. Tik pamato nuo keliuko sukonti uniformuotą ir su šautuvu – pradėdavo taip skalyti, kad ir kaimynai sužinodavo, kas į svečius užsuka.

Kiek čia ilgai išsislapstysi, juk ir šeimynai keli pavoju. O dar pasklido gandai, kad kas ateis į stribyną ir prisirasy, tam nieko nebus. Pasitarė tėveliai, kad taip bus geriau, nes ir žiema čia pat, tai geriau nueiti į Varnius ir pasiroduti. Juk iš tikrujų žmogus jokios kaltės néra padarės. Taip atrodė. O pasirodo, kaltė buvo – protas ir darbštumas.

Pasirodė Jazdauskas Varnių stribyne. Leido grįžti į namus, tik prisakė, keilio galas – namai – Varniai – nė žingsnio į šoną. Tas nakvojimas tvarte ir malkinėje greitai atsiliepė – tėvelis pradėjo sirgti. Irtai psirgti, kad po kelių mėnesių jau gulėjo lovoje labai silpnas. O čia ir pasirodė Varnių valdžios „gailestingumas“, kad savanoriškai pasirodžiuims bus atleista. Vieną dieną pasigirdo šunelio lojimas, o prie vartų stribų būrys. Kur šeimininkas? Mama atidarė duris į kambarėlį, kur karste jau gulėjo pašarvotas ieškomas „liaudies nusikaltėlis“. Pasiimkit – parodė mama į pašarvotą tėvelį. Isėjo keikdamiesi, kad pavėlavo.

Išveža tris sesutes

Taip atėjo 1948 metai. Vyresnijoji sesuo gyveno Telšiuose. Ji sužinojo, kad naktį veš. Kam ji paskambino, kad praneštų namiškiams, Rūtelė nežino. Ji greitai iš Varnių parbėgo į namus ir praneše mamai įrten buvusių sesei. Kitos dvi sesutės – pradinukės gyveno Varniuose pas pažiūstamus. Joms Rūtelė nieko nesakė, nes galvojo, kad jos per mažos, kad vežtų.

Mama su Rūtele išlindo į malkinės slėptuvę, o vyresnė sesuo, kuri jau nebėjo į mokyklą, palindo po klėtimi. Taip baimėje praejo naktis. Girdėjos išuns lojimas, bet išeiti ir pažiūrėti, kas dariosi kieme, buvo labai baugu. Rytą, kai Rūtelė praskleidė slėptuvės lentą ir pradėjo listi pro tarpą, pamatė, kad vartus uždarė kareiviška uniformuota ranka ir išsiveda seserį. Mama su Rūtele visą dieną prabuvo malkinės slėptuvėje. O tos dvi sesutės – viena dešimties metų, kita – trylikos, buvo suimtos Varniuose pas savo šeimininkę, pas kuria ir gyvendavo mokslo metais. Mažosios mergaitės klasiolikas nuvedė stribus ir parodė, kur jos gyvena.

Kai jas vežė per Varnius, pamačiusi mokytoja Jačionytė nubėgo pas mokyklos direktorių ir pasakė jam. Mokyklos direktorius Taurozevičius, pasiėmės duonos kepaliuką ir lašinių, pasivijo vežimą ir įdavė mergaitėms. Telšių geležinkelio stotyje susitiko su jau iš Varnių atvežta vyresniaja sesute. Vagonus saugojo rusukareiviniai. Jie, pamatę tris susiglaudusias, verkiančias mergaites, sušnibzdėjo joms: „Biežite, dievočki, biežite“. Kur ten bėgsi, matė, kad aplinkui vaikšto ir ginkluoti stribai, o jų labai bijojo.

Priesaika partizanų vadui

Rūtai teko ir partizanų vadą Vladą Montvydą matyti. Jos tėveliai rėmė partizanus maistu. Sutartoje vietoje palikdavo daržovių, lašinių. Ir Rūtelė pati

Bitaru vestuvės Karagandoje 1955 metais

yrą nešusi į mišką sumuštinių, sviesto, duonos. Tai žinojo ir jos klasės draugė, kuri buvo ryšininkė. Jos dėka ir Rūta su seserimi buvo pakviestos į mišką prie Razmų kaimo. Ten, sutartoje vietoje, jau laukė partizanų būrelis. Vadas Montvydas ir dar vienas, kuris, paaikėjo, buvo dirbęs Kauno prezidentūroje, vilkėjo kariškas uniformas, o kiti buvo apsirengę civiliais rūbais. Pasikalbėjus apie Varnių progimnaziją, V. Montvydas paklausė, ar jos pasiruošusios duoti priesaiką. Rūtelė su seserimi atsakė, kad taip, ir perskaitė žodžius, surašytus ant nedidelio popieriaus lapo. Paskui pabučiavo Montvydo rankose esančių kryželių. Ir vadas, ir kiti partizanai paspaudė mergaitėms rankas, dar pasikalbėjo ir palydėjo iki pamiskės. Mergaitės išėjo į Varnius jau partizanės.

Rūta norėdama sau ir namiškiams ramybės, išvažiavo į Klaipėdos rajoną. Bet, matyt, ryšiai su partizanais pasiekė saugumą. Dirbdama Gargžduose pajuto, kad yra sekama. Ten buvo areštuota ir atvežta į Telšių kalėjimą. Pirmą naktį verkusi iš baimės, kas bus toliau. Po kelių dienų į kamerą uždarė tokiai mergaitę, kuri ēmėsi slaugytojos ir geraširdės patarėjos pareigų. Rūta suprato, kad tai galėjo būti šnipė, ir nieko jai nepasakojo. Tuo pačiu momentu areštuoti ir atvežti į Telšių kalėjimą Vaišvilaitė, Dikselytė, Šileika, Baškys.

Rūta prisimena, kaip tardytojas pirmą kartą jos visiškai netardė, nes pramiegojo visą naktį ant stalo užsikniaubės. Matyt, vyras buvo gerai pavargęs nuo naktinio darbo.

Telšių kalėjime ji išbuvo tris mėnesius. Teismo sprendimas – 25 metai lagерio Sibiro platybėse. Po teismo pēščio mis išvarė į Telšių geležinkelio stotį.

Lentomis apkalti vagonai padėjo pasiekti kalnuotą pietinį Sibiro kraštą prie Balchašo ežero. Daug kur teko pavuoti, nes lagerių vietas keisdavo. Teko dirbtai ir miško darbus, ir prie cemento darbų, bet labiausiai į atmintį įstrigo ir sveikatą suėdė – akmenų skaldykla Balchašo ežero kalnų regione. Kūjai 5 ar 8 kilogramų svorio, o akmenys stalos dydžio. Ėjo pro šalį generolas, mato paneles tais kūjais mosuojant ir sako: „Tos jau vaikų niekada neturės“. Ačiū Dievui, generolas apsiriko.

Katorgoje ir su būsimu vyru Sikstu Bitaru susipažino. Vyrų ir moterų lageriai atskirti buvo spygliuotomis vielomis, bet tarpas tarp jų buvo toks, kad permesti galėjai akmenį. Taip ir darydavo, ant laikraščio skiautelės užrašydavo ką nors ir mesdavo į kitą aptvaro

puse. Rūta numetė laiškelį su klausimu: „Ar yra kas nors iš Varnių?“ Atsakymas greit atėjo – tai mokytojas Sirkstas Bitaris. Taip prasidėjo susirašinėjimas. Rūta atsiminė, kad progimnazijoje tokį mokytoją matė. Jis Varniuose tepadirbo dvi savaites, buvo suimtas ir 1945 metų rugpjūtį išvežtas į Sibirą.

Rūta prisimena, kad mirus Stalinui, suvarė visą lagerį į aptvertą teritoriją ir pranešė „liūdną žinią“ – mirė Stalinas. Norėjo matyti mūsų liūdnus ir apsiverkusius veidus. Iš tikrujų ašaros pabausias nuo bado skruostais pradėjo riedėti, bet tai buvo džiaugsmo ašaros.

Nuoširdi draugystė su Sikstu baigėsi vedybomis Karagandoje. Tuokė juos taip pat tremtinys kunigas Adomaitis. Ta pačią dieną Karagandoje buvo sustuoktos trys lietuvių jaunavedžių poros. Rūtai vietoj priteistų 25 metų lagерio tremties, tereikėjo iškalėti penkerius. Tremtinius išgelbėjo užgesęs „raudonosios saulės“ žvilgsnis.

Tremtyje nebuvo lengviau

O tremties prisiminimai tokie bai-sūs, tokie šiurpą keliantys, kad ir šian-dien kyla klausimas, kaip likome gyvi. Per baisiausias pūgas varydavo į darbą, o Sibiro šalčiai iki 30–40 laipsnių keilio į darbą nesutrumpindavo. Eidavo susikibusios po penkias ir 25 moterų būrelį lydėdavo du ginkluoti kareiviai. Kai nugarą vieną kartą surakino radi-kulitas – niekas nepasigailėjo. Į darbą ėjo prilaikoma rikiuotės draugijų.

Pradėjo veikti saviveiklos būreliai. Kadangi Rūta mokėjo groti, jai buvo pavesta suburti lietuviacių an-sambliu. Iš paklodžių siuvosi tau-tinius drabužius, iš duonos rutuliukų darësi karolius, o baltas prijuostes tautiniai raštai nusidažė aliejiniai dažais. Ji prisimena, kad tarp daina-vusių tremtinių sava gimta kalba – es-čių, ukrainiečių, latvių ir kitų, labiausiai visiems patikdavę lietuviškos dainos ir lietuviški drabužiai.

Likimas abu su Sikstu sugrąžino į Lietuvą. Visą gyvenimą Rūtos pirštai lietė pianino klavišus – dirbo muzikos mokytoja darželiuose, mokykloje. Ir dabar skamba jos balsas Varnių senolių ansambllyje. Tik su gyvenimo draugu Siksu dueto jau nebesudainuos...

O generolo pranašystė neišspildė – užauginti du vaikai. Taip – sunkios buvo jaunystės dienos Sibire, šalčio ir pūgų platybėse, bet lietuvių yra lietuvių. Iškentėjo ir išliko gražios, stiprios, kaip ir jų tévynė Lietuva.

Danutė ŠERŽENTIENĖ